

PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM U OBRAZOVANJU

E- BROŠURA

Savez društava
multiple skleroze
Hrvatske

PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM U OBRAZOVANJU E- BROŠURA

Autorice i urednice:

Maja Liković, mag.act.soc.

Dijana Roginić, mag.oec.

Izdavač:

Savez društava multiple skleroze Hrvatske

Trnsko 34, p.p. 74, 10020 Zagreb

Tel/fax: 01 6554 757

Email: sdms_hrvatske@sdmsh.hr

Facebook: [savezdrustavamshrvatske](#)

Instagram: [savezdrustavamultipleskleroze](#)

Web: www.sdmsh.hr

Grafička priprema i dizajn:

Tanja Malbaša, mag.art.

1. izdanje

Studeni, 2022.

Ova brošura nastala je u sklopu projekta "BonToniraj se za MS!2".

Ovaj je dokument izrađen uz finansijsku podršku Grada Zagreba. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Saveza društava multiple skleroze Hrvatske i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Grada Zagreba.

- 1 Dragi studentu, dragi budući studentu...
- 2 Tko su studenti s invaliditetom? Jesu li studenti s kroničnom bolešću studenti s invaliditetom?
- 3 Što studentima s invaliditetom znači prilagodba nastave na fakultetu? Kako doći do nje?
- 5 Pravo na prilagodbu nastavnog procesa i polaganje ispita
- 6 Koraci za ostvarenje prilagodbe nastave i polaganja ispita
- 15 Pravo na individualne oblike potpore
- 16 Pravo na pomoćnu tehnologiju i prilagodbu literature
- 17 Pravo na besplatno članstvo u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici
- 18 Pravo na subvencionirano stanovanje u studentskim domovima
- 19 Pravo na novčanu potporu za podmirenje dijela troškova prijevoza
- 20 Pravo na stipendiju
- 21 Pravo na naknadu za redovito studiranje
- 22 Prilagođeni prijevoz studenata s invaliditetom
- 23 Povoljnija putovanja studenata
- 24 Potreba za razgovorom
- 25 Što tijekom hospitalizacije ili pogoršanja bolesti?
- 26 Za buduće studente...
- 28 Prilagodba ispitne tehnologije na državnoj maturi
- 29 Prilagodba dodatnih znanja, vještina i sposobnosti za upis na studij
- 30 Prednost pri upisu na studij
- 32 Gdje se obratiti za podršku?

Dragi studentu, dragi budući studentu,

pred tobom se nalazi e-brošura o pravima koje možeš ostvariti tijekom svog obrazovnog puta, a temeljem svojeg invaliditeta i/ili kronične bolesti s kojom živiš. Ova e-brošura je namijenjena budućim i sadašnjim studentima s invaliditetom i kroničnim bolestima poput multiple skleroze, epilepsije, dijabetesa i drugih.

Namijenjena je upravo tebi da ti pomogne u ostvarivanju potencijala u obrazovanju kako bi kvalitetno i uspješno završio visoko obrazovanje koje je temelj za određenu kvalitetu života, sliku o sebi, uključenost u zajednicu s kojim ćeš naći svoje mjesto pod suncem danas – sutra na tržištu rada. Visoko obrazovanje osoba s invaliditetom je važno na više razina, a posebice jer visokim obrazovanjem osobe s invaliditetom mogu biti više uvažavane, osjećati se samoostvarenim i zadovoljnim osobama (Leutar i Buljevac, 2020).

U e-brošuri su sadržane informacije za učenike, buduće studente s invaliditetom i kroničnim bolestima o mogućnostima prilagodbe državne mature i prijemnih ispita, kako ostvariti prednost pri upisu na studij i pravo na subvencionirano stanovanje u studentskim domovima kad postanu studenti. Za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima su tu informacije o pravima prilagodbe nastave i ispita, pomoćnoj tehnologiji i prilagodbi literature, prilagođenom prijevozu te drugim mogućnostima. Također, u e-brošuri su sadržane i informacije što napraviti ako se dogodi hospitalizacija ili pogoršanje bolesti.

Kroz pojedina prava prikazane su i izjave studenata s invaliditetom i kroničnom bolešću multiplom sklerozom o značenju prilagodbe u njihovom obrazovanju koje te mogu potaknuti na ostvarivanje prava. Pronaći ćeš još i kontakte na koje se možeš obratiti u potrazi za savjetom i podrškom u ostvarivanju prava, ali i ako si u potrebi za razgovorom o istima.

Za sva pitanja možeš se obratiti i na SOS MS telefon radnim danom od 8 do 16 sati na besplatni telefonski broj 0800/77-89.

Tko su studenti s invaliditetom? Jesu li studenti s kroničnom bolešću studenti s invaliditetom?

Prema Pravilniku o organizaciji i djelovanju Ureda za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu (2007) studenti s invaliditetom su osobe koje zbog bolesti ili oštećenja imaju teškoća u realizaciji svakodnevnih akademskih aktivnosti, a uz studente s oštećenjima vida i sluha te tjelesnim invaliditetom, Pravilnik uključuje i studente s kroničnim bolestima, psihičkim poremećajima i specifičnim teškoćama učenja. S obzirom da Pravilnik uključuje studente s kroničnom bolešću, primjerice studenti s multiplom sklerozom mogu zatražiti podršku u akademskim aktivnostima na Sveučilištu bez obzira imaju li ili ne utvrđen status osobe s invaliditetom.

Što studentima s invaliditetom znači prilagodba nastave na fakultetu? Kako doći do nje?

Neosporan značaj pružanja psihosocijalne podrške studentima s invaliditetom i/ili kroničnim bolestima jest prilagodba nastave na fakultetu i podrška koju im nastavno i nenastavno osoblje fakulteta pruža i može pružiti. Naime, prilagodbom nastave na fakultetu i podrškom koja se pruža studentu s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću, jačaju se emocionalni kapaciteti studenata zbog zahtjeva i ograničenja povezanih s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću, a ujedno se povećava kvaliteta studiranja (Bošković i sur., 2017). Važno je napomenuti kako prilagodba nastavnog i ispitnog procesa nisu ustupci kojima bi se smanjili akademski standardi, već je svrha prilagodbe omogućiti studentu priliku za iskazivanjem vlastitih postignuća i postizanje akademskih uspjeha bez zapreka koje bi proizlazile iz invaliditeta ili kronične bolesti studenta. Primjer značaja prilagodbe nastave na fakultetu je dala sudionica istraživanja o socijalnoj podršci osoba s multiplom sklerozom koja je istaknula sljedeće

„...Pogotovo kada su mi se počeli pojavljivati epileptički napadaji u tim situacijama ono bila je potreba da profesori znaju...kada smo dobili to studiranje po posebnom programu stvarno puno nam je olakšano i ajmo reći da je to i jedan od razloga zašto smo uspjeli zato što sam uspjela završiti...kada ti netko da mogućnost ako ti nije dobro da to tad ne bude, nego kad si u boljem stanju to stvarno puno znači i za psihičko i za fizičko zdravlje“ (Liković, 2021).

Kako bi se studentima s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću pružila takva podrška, potrebno je da se student javi koordinatoru za studente s invaliditetom fakulteta, odnosno drugoj osobi koja je zadužena za potporu studentima s invaliditetom na njegovu fakultetu. Važno je istaknuti kako student s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću ako smatra da mu nije potrebna prilagodba ili podrška, može ne zatražiti istu. Također, ako smatra da bi status studenta s invaliditetom proizveo veću stigmatizaciju tijekom školovanja, ima pravo ne dokazivati svoj status (Kiš-Glavaš, 2012; prema Sopta, 2021). Studenti s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću mogu se u bilo kojem trenutku javiti koordinatoru za studente s invaliditetom na svojem fakultetu te će se podrška individualizirati sukladno potrebama studenta jer možda nekom studentu nije potrebna tijekom cijele godine, već primjerice u onim danima kada mu nije dobro pa nije u mogućnosti polagati ispite pismenim putem ili ima zakazan pregled u terminu nastave. Korištenje prilagodbe pridonosi boljem fokusu na znanje i kvalitetno studiranje, a ne na motoričke vještine studenta (Sopta, 2021) što je velika motivacija za studente s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću da ne odustaju od svojeg obrazovanja zbog izazova s kojima se susreću.

Dragi studentu, idemo vidjeti koja prava može ostvariti tijekom studiranja temeljem invaliditeta i/ili kronične bolesti, a koja ti mogu pomoći uz podršku koordinatora za studente s invaliditetom, nastavnog i nenastavnog osoblja da ostvariš svoje pune potencijale u obrazovanju. Prije svega, kada ti zatreba podrška i pomoć obrati se koordinatoru za studente s invaliditetom i kronične bolesti na svojem fakultetu i razgovaraj s njim o svojim potrebama, teškoćama i izazovima s kojima se susrećeš. U dogovoru s njim najprije ćeš doći do mogućih rješenja i načina kako prevladati prepreke koje su ti na putu. Kroz razgovor vidjet ćete koja vrsta prilagodbe ti je potrebna, je li riječ o prilagodbi koja treba biti realizirana kroz par dana jer si iznenada dobio termin za pretragu koju dugo čekaš i trebaš promjenu turnusa predavanja taj dan ili je riječ o prilagodbi koju je potrebno ostvariti kroz cijeli postupak za ostvarenje prilagodbe kako bi primjerice bio oslobođen pismenih ispita i usmeno ih odgovarao. Moguće da ti je podrška prilagodbom potrebna jednokratno jer si iznenada hospitaliziran zbog svoje kronične bolesti, a moguće da ti je potrebna tijekom cijelog studija.

U svakom slučaju, u redu je zatražiti podršku i pomoć ako ju osjećaš potrebnom. Kako bi ostvario prilagodbu nastavnog procesa i polaganja ispita, potrebno je poduzeti neke korake nakon kojih će ti biti omogućena prilagodba nastave i polaganja ispita.

Pravo na prilagodbu nastavnog procesa i polaganje ispita

Studenti s invaliditetom i kroničnim bolestima imaju pravo na individualizirano prilagođen način praćenja nastave i polaganja ispita tijekom akademskog obrazovanja, a to pravo propisuje Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/22) koji navodi da student s invaliditetom u skladu s općim aktom visokog učilišta na kojemu studira, može studirati prema prilagođenim uvjetima pohađanja studija. Kako bi ostvarili pravo na prilagodbu nastavnog procesa i polaganja ispita, potrebno je obratiti se koordinatoru za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima na fakultetu, a potom slijediti daljnje korake u dogovoru s koordinatorom te potom predmetnim profesorima kada se prilagodba odobri. Najvažnije je da se student obrati za podršku koordinatoru fakulteta, pogotovo kada je riječ o nevidljivom invaliditetu i kroničnim bolestima, kao što je recimo multipla skleroza, kako bi se mogla individualno dogovoriti prilagodba ovisno o potrebama studenta. U skladu s tim, oblici prilagodbe ovise o individualnim teškoćama i potrebama studenta, ali i o zahtjevima studijskog programa - definiranim ishodima učenja koje je potrebno ispuniti o čemu je potrebno razgovarati s predmetnim profesorom. Donosimo pregled koraka za ostvarenje prilagodbe nastavnog procesa i polaganje ispita na Sveučilištu u Zagrebu, no naglašavamo kako je najvažnije razgovarati i dogovarati se s koordinatorom o potrebnoj prilagodbi.

KORACI ZA OSTVARENJE PRILAGODBE NASTAVE I POLAGANJA ISPITA

1

obratiti se za pomoć radi invaliditeta ili kronične bolesti koordinatoru za studente s invaliditetom i kronične bolesti

2

posavjetovati se s koordinatorom oko mogućnosti prilagodbe i potrebe za podrškom

3

prikupiti potrebnu dokumentaciju

4

pisani Zahtjev za pokretanjem postupka donošenja preporuke prilagodbe nastavnog procesa i polaganja ispita predati Uredu za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu

5

pregled nadležnog liječnika iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr Andrija Štampar"

6

dostava liječničke potvrde Uredu za studente s invaliditetom koji izrađuje preporuku za prilagodbu

7

dostava preporuke za prilagodbu prodekanu fakulteta koji donosi Rješenje o mogućim prilagodbama i trajanju te ga dostavlja Uredu za studente s invaliditetom

8

Ured za studente s invaliditetom obavještava studenta o ishodu postupka prilagodbe

9

studentu se omogućuje prilagodba nastavnog procesa i polaganja ispita

BONTONIRAJ SE ZA MS! 2

Zahtjev za pokretanjem postupka donošenja preporuke prilagodbe nastavnog procesa i polaganja ispita

Prilagodba nastavnog procesa može uključivati primjerice prilagodbu ispita, prilagodbu ispitne literature, korištenje prilagođenom opremom tijekom predavanja, korištenje prijenosnog računala za vođenje bilješki tijekom predavanja, produljeno vrijeme za predaju pisanih radova poput seminara i zadaća, audio-snimanje predavanja uz prethodni dogovor s profesorom, alternativne oblike izvršavanja obveza u slučaju nemogućnosti sudjelovanja u nastavi, potpora vršnjaka – asistenta, unaprijed ustupanje nastavnih materijala u digitalnom obliku (Koordinacija pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za podršku u visokom obrazovanju, 2022). Dakako, sama prilagodba ovisi o potrebama samog studenta i dogовору s koordinatorom za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima o primjeni prilagodbe, koliko je često ona potrebna i na koji način će biti osigurana studentu. Svaki student je individua za sebe pa tako se svakom studentu s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću pristupa individualno. Primjerice, studentu koji je slabijeg vida i potrebno je povećanje tekstualnih zapisa s većim proredima, prilagodba je potrebna tijekom cijelog studija, a s druge strane je studentu s kroničnom bolešću koji ima zakazane terapije i liječničke preglede u terminima nastave, prilagodba potrebna samo tijekom tih perioda.

PRODULJENO
VRIJEME PREDAJE
PISANIH RADOVA

PRILAGODBA
ISPITNE
LITERATURE

KORIŠTENJE
PRILAGOĐENOM
OPREMOM

PODRŠKA I
KONZULTACIJE S
KOORDINATOROM

ALTERNATIVNI
OBЛИCI
IZVRŠAVANJA
OBVEZA

UNAPRIJED
USTUPLJENI
MATERIJALI

PRILAGODBA
ISPITA

AUDIO-SNIMANJE
PREDAVANJA

PRODULJENO
VRIJEME PISANJA
ISPITA

VRŠNJAČKA
POTPORA

GRAFIČKA
PRILAGODBA
ISPITA

Prilagodba ispitnog procesa za studente s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću može uključivati individualne termine ispita, produljeno vrijeme pisanja ispita, usmene ispite umjesto pismenih ispita i obrnuto, pisanje ispita u posebnoj prostoriji, korištenje prilagođenom opremom tijekom provjere znanja, prilagodbu ispitnog materijala s uvećanjem teksta i proreda, asistenciju druge osobe u zapisivanju odgovora. Što se tiče prilagodbe ispita, važno je na vrijeme dogоворити se с predmetnim profesором о ostvarivanju mogućih oblika prilagodbe. Preporuka je javiti se predmetnom profesoru na početku semestra i dogоворити se о potrebnoj prilagodbi, а за svaki ispit ili kolokvij još jednom ususret termina dogоворити izvođenje ispita ili kolokvija. U slučaju nekih teškoća, svakako razgovarati s koordinatorom za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima. O važnosti i značaju prilagodbe nastave i ispitnog procesa govore i sudionici istraživanja Sopta (2021) i Liković (2021) koji su imali ili imaju iskustvo studiranja kao studenti s invaliditetom, a prikazane su izjave o pojedinim oblicima prilagodbe.

MOGUĆNOST POVEĆANJA IZOSTANAKA

„Konkretno, bilo mi je važno da profesori budu upoznati s tim da nekad će se dogoditi izostanak, dogodit će se zbog bolnice i da će to biti opravdano, da mi se neće uzimati za zlo ili nešto.“

INDIVIDUALNI TERMINI ISPITA

**„Pa meni je to značilo puno zato što moje stanje
je tada bilo onako da... doslovno nepredvidivo. Ja
nisam znala kada će se ja oporaviti, kada će biti u
mogućnosti doći polagati te ispite.“**

PRILAGODBA OBLIKA ISPITA

„Pa meni to (zamjena pismenog dijela usmenim odgovaranjem) konkretno znači da ti ja zapravo mogu stvarno pokazati ono što ja znam, koliko ja mogu. Ja dobijem stvarno ocjenu koju zaslužujem.“; „...bila sam mirnija da će to odraditi bez problema jer, eto, mogu pričati i to mi nije bilo problematično.“

ISPITI U ZASEBNOJ PROSTORIJI

“...jednom prilikom dobila sam epileptički napadaj tijekom ispita tako da mi je puno značilo to što smo imali ispite mogli pisati sami, znači u predavaoni da nije bilo drugih ljudi, da ono da nam ne smeta koncentraciju, da ako se tak nešto desi da ono bude što manje ljudi unutra pa i zbog protoka zraka i kisika i takvih stvari i puno je bilo lakše koncentrirati se...”

U dogovoru s mentorom i komisijom prilagodbu je moguće ostvariti i po samom završetku studija, odnosno na obrani završnog ili diplomskog rada gdje sudionik istraživanja Liković (2021) navodi sljedeće -

“Ja sam diplomski obranio u dvorištu fakulteta...Oni su iznijeli stol jer onak na faksu je to malo stepenice i ono nije baš malo prilagođenije, ali evo...Profesori sjedali ispred mene i ispitivali me i tu publika obitelj bila i sve...”.

Pravo na individualne oblike potpore

Sveučilište u Zagrebu osigurava vršnjačku potporu studentima s invaliditetom u akademskom okruženju. Koordinator za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima pružit će sve informacije na koji način je moguće ostvariti vršnjačku potporu studenta - asistenta koji studentu pomaže u primjerice dolasku na fakultet i kretanju po prostorima fakulteta, u pisanju bilješki s predavanja, rješavanju administrativnih procedura na fakultetu, verbalnom opisivanju vizualno prezentiranih sadržaja i drugim akademskim aktivnostima. Također, Sveučilište u Zagrebu organizira i uslugu asistencije studentima s težim motoričkim oštećenjima koji su smješteni u studentskom domu kroz pomoć u zadovoljavanju svakodnevnih životnih potreba (pomoć u održavanju higijene, kretanju, hranjenju, pospremanju, obavljanju administrativnih poslova i sl.).

Za korištenje ove usluge potrebno je obratiti se Uredu za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu putem e-maila - uredssi@unizg.hr.

Pravo na pomoćnu tehnologiju i prilagodbu literature

Sveučilište u Zagrebu je osiguralo studentima s invaliditetom mogućnost korištenja određene pomoćne tehnologije za studente s oštećenjima vida poput brajične bilježnice i pisača, elektroničkog povećala, sknera, prijenosnog računala, kojima se studenti po potrebi mogu koristiti u nastavnom procesu na pojedinim učilištima kao što je Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Filozofski fakultet i Hrvatskim studiji Sveučilišta u Zagrebu. Također, knjižnice pojedinih visokih učilišta pružaju uslugu prilagodbe nastavne literature, a takvu uslugu osiguravaju i pojedine udruge poput primjerice Udruge za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom „ZAMISLI“ koja pruža prilagodbu literature za slike i slabovidne studente.

Pravo na besplatno članstvo u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici

Studenti s invaliditetom imaju pravo na besplatno članstvo u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, gdje mogu provoditi vrijeme u čitaonici i učiti, pretraživati građu, posuđivati literaturu i koristiti druge usluge knjižnice. Za ostvariti pravo besplatnog članstva potrebno je priložiti potvrdu o statusu invaliditeta ili članstva u udruzi osoba s invaliditetom, pokazati ispravu o mjestu stalnog boravka ili osobnu iskaznicu te ispuniti Zahtjev za učlanjenje na pultu Nacionalne i sveučilišne knjižnice.

Pravo na subvencionirano stanovanje u studentskim domovima

Kako bi ostvario pravo na subvencionirano stanovanje u studentskim domovima, potrebno je da se prijaviš na javni natječaj prijava za studentski dom koji se raspisuje i objavljuje tijekom lipnja ili srpnja na mrežnim stranicama studentskog centra za sljedeću akademsku godinu. Prijaviti se možeš ukoliko si redoviti student i mjesto prebivališta ti je različito od mjesta studija. Ukoliko imaš utvrđen postotak tjelesnog oštećenja veći od 50%, imaš pravo izravnog upisa u studentski dom pod uvjetom da si u tekućoj godini ostvario najmanje 1 ECTS bod i da si u prethodnim akademskim godinama ostvario prosječno najmanje 15 ECTS bodova, a ti uvjeti ne odnose se na tebe ako prvi put upisuješ prvu godinu studija. Ukoliko imaš utvrđeno manje od 50% tjelesnog oštećenja, možeš ostvariti dodatne bodove ovisno o postotku tjelesnog oštećenja.

Pravo na novčanu potporu za podmirenje dijela troškova prijevoza

Redoviti studenti s najmanje 60% utvrđenog tjelesnog i osjetilnog oštećenja mogu podnijeti zahtjev za mjesecnom novčanom potporom u podmirenju dijela troškova prijevoza na početku akademске godine. Zahtjev se podnosi Ministarstvu znanosti i obrazovanja za svaku akademsku godinu, a uvjeti za ostvarivanje i trajanje ovog prava, način podnošenja zahtjeva i potrebna dokumentacija propisani su Pravilnikom o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na novčanu potporu za podmirenje dijela troškova prijevoza za redovite studente s invaliditetom (NN 23/2015). Osnovni uvjet je utvrđeno 60% tjelesnog i osjetilnog oštećenja, stečeno najmanje 30 ECTS bodova u prethodnoj akademskoj godini te potvrda visokog učilišta o statusu redovitog studenta.

Pravo na stipendiju

Studenti s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću mogu se prijavljivati na natječaje za stipendije. Primjerice, Grad Zagreb raspisuje kroz mjesec listopad natječaj za stipendiranje učenika i studenata s invaliditetom, a Ministarstvo znanosti i obrazovanja dodjeljuje tri vrste državnih stipendija za redovite studente visokih učilišta u Republici Hrvatskoj studentima u STEM područjima znanosti, državne stipendije studentima na temelju socio-ekonomskoga statusa i državne stipendije za posebne skupine studenata. Kategorija državnih stipendija posebne skupine studenata namijenjena je studentima s invaliditetom, a u ostalim vrstama državnih stipendija, studenti s invaliditetom ostvaruju dodatne bodove u postupku rangiranja pri ostvarivanju prava na državnu stipendiju.

Pravo na naknadu za redovito studiranje

Student koji je korisnik prava na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja preko Centra za socijalnu skrb, može ostvariti pravo na naknadu za redovito studiranje u statusu redovitog ili izvanrednog studenta na sveučilišnom ili stručnom studiju. Student je dužan dostaviti dokaz o upisanoj godini najkasnije do 31. listopada svake godine dok studiranje traje i izvijestiti o završetku studija.

Prilagođeni prijevoz studenata s invaliditetom

Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/22) propisuje pravo prijevoza studenata s invaliditetom. Pojedine gradovi i županije organiziraju prilagođeni prijevoz osobama s invaliditetom uz pomoć posebnih kombi vozila, a u Gradu Zagrebu studenti s invaliditetom mogu ostvariti pravo na prilagođeni prijevoz. Studenti s invaliditetom koji su slijepe, gluhe ili gluhoslijepe osobe ili imaju utvrđen postotak tjelesnog oštećenja najmanje 70%, mogu ostvariti pravo na besplatan prijevoz ZET-a. Studenti s invaliditetom koji ispunjavaju uvjete i zainteresirani su za korištenje ove usluge trebaju se javiti Uredu za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu na uredssi@unizg.hr, koji podatke i dokumentaciju potrebnu za realizaciju ovoga prava dostavlja nadležnom Gradskom uredu.

Za sve dodatne informacije studenti se mogu obratiti Uredu studenata s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu i putem telefona 01/4564-405, mobitela 099/4593-578 ili osobnim dolaskom u Studentsko naselje "Stjepan Radić", Jarunska 2 (prizemlje 12. paviljona). Narudžba za prijevoz studenta s invaliditetom na fakultet obavlja se prema rasporedu predavanja za naredni tjedan kojeg student dostavlja dispečeru Odjela za prijevoz osoba s invaliditetom ZET-a telefonom ili e-mailom najkasnije pretposljednji radni dan u tjednu prije do 12:00 sati.

Povoljnija putovanja studenata

Od listopada 2022. godine redovnim studentima na području Hrvatske, omogućena su neograničena svakodnevna putovanja vlakom od mjesta stanovanja do mjesta studiranja i povremena putovanja kao što su izleti, odlasci liječniku i druga putovanja u 2. razredu redovnih vlakova na području RH po cijeni mjesecne karte u iznosu od 75 kn (9,95 €). Pravo se ostvaruje temeljem pametne kartice HŽ Putničkog prijevoza s odgovarajućim profilima. Svakako je potrebna potvrda o statusu redovnog studenta, fotografija i ispunjen zahtjev za izradom pametne kartice ukoliko ju nemate, a za više informacija pogledajte na sljedećem linku:

Povoljnija putovanja studenata

Potreba za razgovorom

Tijekom studentskih dana studenti se susreću s mnogim izazovima koji su pred njima u svakodnevnim situacijama poput gustih ispitnih rokova, velikog broja pisanih radova, uključivanja u volonterske aktivnosti i drugih. Akademsko obrazovanje pred studenta stavlja izazove s kojima se prije nije susretao i nekad studenti ne nalaze u svojoj okolini razumijevanje za potrebe koje imaju. To su situacije koje se događaju i studentima s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću, a da su pritom nekad izraženije zbog samog invaliditeta ili kronične bolesti s kojima studenti žive. Dragi studentu, u slučaju potrebe za razgovorom, podrškom, slušanjem, osjećaj se slobodno obratiti u neko od savjetovališta na području Grada Zagreba za studente ili za mlade osobe s invaliditetom. Također, možeš nazvati radnim danom SOS MS telefon Saveza društava multiple skleroze Hrvatske u periodu od 8 do 16 sati na broj 0800/77-89 gdje ćemo te rado saslušati i razgovarati s tobom o situacijama s kojima se suočavaš.

Što tijekom hospitalizacije ili pogoršanja bolesti?

Studentima s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću može se dogoditi u bilo kojem trenutku pogoršanje njegova stanja ili bolesti koje zahtijeva iznenadnu ili planiranu hospitalizaciju, odlaske u dnevnu bolnicu ili mirovanje kod kuće. Dakako, iste situacije se mogu dogoditi i studentima bez invaliditeta ili kronične bolesti, kao što se može dogoditi da invaliditet ili kronična bolest nastupi tijekom akademskog obrazovanja studenta. Dragi studentu, važno je da znaš kako u tim situacijama nisi sam i slobodno se možeš obratiti koordinatoru za studente s invaliditetom i kroničnim bolestima na svojem fakultetu. Koordinator će ti pružiti podršku, toplu riječ i ohrabriti te u tvojem povratku na studij u onom trenutku kada ćeš biti spremna za to. S koordinatorom ćeš dogovoriti koji su daljnji postupci u vezi povratka na studij, kako ćeš nadoknaditi propuštenu nastavu i fakultetske obveze, ali i sve ostalo što ti je u tom trenutku potrebno. Važno je da znaš kako postoji mogućnost mirovanja studentske godine gdje tvoja prava i obveze miruju za vrijeme opravdanih slučajeva koje propisuje tvoj fakultet, a više o tome svakako će ti reći koordinator za studente s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću na tvojem fakultetu. Bivša studentica s multiplom sklerozom je prilikom telefonskog razgovora opisala kako joj je mirovanje studijske godine dobro došlo u oporavku od pogoršanja bolesti gdje nikako nije mogla stati na svoje noge pa je uz pomoć studentske liječnice ostvarila mirovanje studijske godine, a rekla je sljedeće **"Bojala sam se što će se dogoditi s mojim fakultetom, kako ću dalje, hoću li moći na predavanja, bilo me je strah jer nisam vidjela i nisam mogla hodati. Sva u panici zvala sam studentsku liječnicu koja me je umirila i dala potrebne informacije da se obratim koordinatorici za studente s invaliditetom na fakultetu. Nisam znala da to postoji pa svakako bih sebi malo mladoj rekla raspitaj se, uvijek ima načina!"**.

**ZA BUDUĆE
STUDENTE...**

Dragi učenici, dragi budući studenti,

vjerujemo kako je završni razred srednje škole izuzetno stresan i zahtjevan sa svim obvezama koje su pred Vama, a koje ponekad mogu utjecati na pogoršanje zdravstvenog stanja. U ovoj e-brošuri mogli ste pročitati što to možete ostvariti tijekom akademskog obrazovanja kao student s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću, a sada Vam donosimo pregled mogućnosti prije upisa na studij. Želimo Vas motivirati da bez obzira na svoje zdravstveno stanje i invaliditet nastavite daljnje obrazovanje koje će Vam mnoga vrata otvoriti. Ukoliko Vam je potreban razgovor o izazovima završnog razreda srednje škole i prijelaza u novo životno razdoblje, slobodno nazovite radnim danom od 8 do 16 sati SOS MS telefon na broj 0800/77 89 gdje ćemo rado saslušati Vaše priče i izazove. Prilikom samog upisa na studij moguće je ostvariti prilagodbu ispitne tehnologije na državnoj maturi, prilagodbu dodatnih znanja, vještina i sposobnosti za upis na studij te je moguće ostvariti pravo prednosti pri upisu na studij.

Prilagodba ispitne tehnologije na državnoj maturi

Učenici s invaliditetom i/ili kroničnom bolešću mogu ostvariti pravo na prilagodbu ispitne tehnologije na državnoj maturi temeljem procjene i odluke Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Sve informacije mogu se dobiti od razrednika i ispitnog koordinatora u školi. Prilagodbu je moguće koristiti na način da se primjerice ispiti državne mature pišu u zasebnoj prostoriji, u produljenom vremenu pisanja, uz pomoć asistenta i na druge načine u skladu s uputama Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Da bi se ostvarilo takvo pravo, uz dostavljen obrazac zahtjeva za prilagodbu potrebni su i dokazi o invaliditetu i/ili kroničnoj bolesti kao što je rješenje o primjerenoj obliku školovanja učenika s teškoćama u razvoju, nalaz i mišljenje o vrsti i stupnju teškoće u razvoju, rješenje o tjelesnom oštećenju, medicinska dokumentacija, nalazi i mišljenja školskih stručnjaka. Bivša učenica s kroničnom bolešću navodi primjer korištenja prilagodbe tijekom pisanja državne mature *"U srednjoj školi sam koristila prilagodbe prilikom pisanja državne mature što je bilo moguće kroz produljeno vrijeme pisanja u zasebnoj prostoriji hrvatskog i engleskog jezika te matematike. U tom periodu nisam imala snage i motiviranosti za daljnje školovanje zbog zdravstvenog stanja, no razrednica me motivirala da uz prilagodbu pokušam pisati državnu maturu što i jesam te potom upisala studij."*

Prilagodba dodatnih znanja, vještina i sposobnosti za upis na studij

Za upis na pojedina visoka učilišta, potrebna je dodatna provjera znanja, vještina i sposobnosti za upis na studijske programe. Kako bi se ostvarilo pravo na individualizirano prilagođen način dodatne provjere, potrebno je pravovremeno obratiti se visokom učilištu radi podnošenja zahtjeva za prilagodbu i dogovora o pojedinostima provedbe dodatne provjere znanja, vještina i sposobnosti. Moguće je obratiti se službi za podršku studentima, koordinatoru za studente s invaliditetom ili Uredu za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu za osiguranje prilagodbe provjere dodatnih znanja, vještina i sposobnosti za upis na studij.

Prednost pri upisu na studij

Učenici sa 60% i više tjelesnog oštećenja i učenici s 2. do 4. stupnjem oštećenja funkcionalnih sposobnosti imaju pravo upisa u status redovitih studenata izvan odobrene upisne kvote uz uvjet da prijeđu razredbeni prag i zadovolje na eventualnoj provjeri dodatnih znanja i vještina. Ako visoko učilište ne odredi drukčije, pod prijeđenim razredbenim pragom smatraju se položeni svi ispitni koji je visoko učilište odredilo kao obvezne za upis. Rješenje Hrvatskoga zavoda za mirovinsko osiguranje o tjelesnom oštećenju ili nalaz i mišljenje Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom podnosi se Središnjem prijavnom uredu Agencije za znanost i visoko obrazovanje u propisanom roku. Dakako, zahtjev za vještačenjem tjelesnog oštećenja mogu pokrenuti učenici s kroničnim bolestima kako bi im se utvrdio postotak tjelesnog oštećenja s kojim bi mogli ostvariti pravo prednosti pri upisu na studij, ali i ukoliko on bude manji od 60%, može pridonijeti bodovima za ostvarivanje prava na subvencioniran smještaj u studentskim domovima. Bivši učenik s kroničnom bolešću je istaknuo važnost informacije o prilagodbi državne mature i prednosti pri upisu na studij temeljem utvrđenog invaliditeta sljedećim riječima "Bio sam vrlo sretan kada mi je razrednica rekla za mogućnost prilagodbe pisanja državne mature jer sam imao velikih teškoća s vrtoglavicama, trnjenjem ruku i glavoboljima zbog svoje kronične bolesti. Ostvario sam pravo prilagodbe pisanja državne mature, ali nisam znao da ukoliko pokrenem zahtjev utvrđivanja tjelesnog oštećenja mogu ostvariti dodatne bodove za smještaj u dom i pravo prednosti pri upisu na studij. Nisam znao za pozitivne strane utvrđivanja invaliditeta, mislio sam da je to nešto loše jer nisam htio da me se gleda drugačije. Volio bih da me je netko u završnom razredu srednje škole informirao o tim mogućnostima jer bila je dosta prisutna u školi stigma nemoći invaliditeta ukoliko odem na vještačenje tjelesnog oštećenja i utvrde mi invaliditet da će me sa sažalijevanjem gledati."

Dragi svi,

Hvala Vam na čitanju ove e-brošure koja je informativna i edukativna za osobe s invaliditetom u sustavu obrazovanja. Istaknuli smo i kako je ona namijenjena osobama s kroničnim bolestima u obrazovnom sustavu, što je vrlo važno za znati jer i kronične bolesti vode ka nevidljivom invaliditetu radi kojeg se osobe često osjećaju neshvaćeno. Poruke koje želimo još poslati su namijenjene osobama s invaliditetom i kroničnim bolestima koje se tek uključuju u obrazovni sustav, koje se nalaze u njemu kroz akademsko obrazovanje te svima onima koji su obitelj, prijatelji, podrška osobama s invaliditetom i kroničnim bolestima na tom putu. Važno je imati na umu kako niste sami na tom putu, možete se uvijek obratiti za savjet i podršku na dalje navedenim adresama. Raspitajte se o oblicima potpore koji su dostupni na visokom učilištu na kojemu studirate jer kako bi koristili neka od prava koje smo naveli u ovoj e-brošuri, potrebno je prije svega obratiti se koordinatoru za studente s invaliditetom i/ili kroničnim bolestima kako bi Vas uputio dalje i pružio podršku kroz obrazovanje jer ako ne zatražimo podršku, ne možemo znati možemo li ju ostvariti ili ne, na koji način, što je sve potrebno učiniti i slično. Ako niste sigurni tko je koordinator na Vašem fakultetu, Ured za studente s invaliditetom je adresa gdje tu informaciju možete pronaći.

Korisno je i pribaviti dokumentaciju poput rješenja o tjelesnom oštećenju ili nalaz i mišljenje Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, što možete učiniti podnošenjem zahtjeva za vještačenjem pri HZMO kako bi mogli ostvariti određena prava tijekom i nakon obrazovanja. Ponekad je potreban samo topli razgovor o situacijama u kojima se nalazite i kroz što prolazite pa se možete obratiti savjetovalištu na svojem fakultetu ukoliko ga ima, savjetovalištu pri studentskom centru, savjetovalištu za mlade osobe s invaliditetom ili možete nazvati SOS MS telefon Saveza društava multiple skleroze Hrvatske. Želimo Vam poslati poruke podrške i ohrabrenja na putu kroz obrazovanje kojim možete puno postići i ostvariti se. Vjerujemo kako će se pred Vama događati nepredvidive i ponekad zahtjevne situacije, no svojim unutarnjim snagama i potencijalima ćete ih prevladati i postati osnaženi za sve što je pred Vama. Nepredvidive situacije su prilika za rast, a e-brošura je pomoćno sredstvo koje Vam može koristiti kao smjernica za ostvarivanje prava u obrazovnom sustavu. Obrazovanjem gradimo temelje kako bi učenjem poletjeli u visine potencijala koje imamo.

Gdje se obratiti za podršku?

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

Adresa: Trg Republike Hrvatske 14, 10 000 Zagreb
telefon: +385 01 4564 111
e-mail: unizinfo@unizg.hr

URED ZA STUDENTE S INVALIDITETOM SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Adresa: SN „Stjepan Radić“,
Jarunska 2, prizemlje 12.paviljona , 10 000 Zagreb
e-mail: uredssi@unizg.hr
Telefon: +385 01 4564 405
Mobitel: +385 099 4593 578

SAVJETOVALIŠTE ZA MLADE S INVALIDITETOM

Adresa: Heinzelova 62a, 10000 Zagreb, Hrvatska
e-mail: savjet-mladi@czm.hr ; marija.skes@stampar.hr
Telefon: +385 01 6468 333

SOS MS TELEFON – SAVEZ DRUŠTAVA MULTIPLE SKLEROZE HRVATSKE

Adresa: Trnsko 34, 10 020 Zagreb
e-mail: sos-ms@sdmsh.hr
Telefon: 0800/77 89

**„Možemo učiniti sve što
poželimo ako se dovoljno
dugo držimo te stvari.“**

Helen Keller